

Beata Malentowicz
Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu

Promujemy czytanie w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu

Dlaczego warto czytać? Jak dotrzeć do młodszych i starszych uczniów i zainteresować ich książką i czytaniem? – to najczęściej zadawane pytania uczestnikom szkoleń i warsztatów promujących czytelnictwo organizowanych przez Dolnośląską Bibliotekę Pedagogiczną we Wrocławiu. Ich odpowiedzi: „Czytam i przenoszę się w inny świat, czytam i poznaję inny świat, czytam i uczę się czegoś nowego”.

Rok szkolny 2016/2017 to kolejny rok wzmożonych działań proczytelniczych. Jeden z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa brzmi „upowszechnianie czytelnictwa, rozwijanie kompetencji czytelniczych wśród dzieci i młodzieży”. Biblioteki, szkoły i instytucje kultury doskonale wykorzystały ten czas i zintensyfikowały oraz zdywersyfikowały swoje działania. Organizowały akcje, zajęcia czy konkursy zachęcające do czytania.

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu (dalej DBP) również aktywnie włączyła się w realizację wyznaczonych przez Ministra Edukacji Narodowej zadań. Zaproponowała uczniom i nauczycielom wiele nowych tematów oraz form pracy, podczas których zawsze na najważniejszym miejscu była książka. Skąd inspiracje i pomysły? – z obserwacji bliższego i dalszego otoczenia, zgłoszonego przez środowisko zapotrzebowania, śledzenia trendów.

Jednym z nowych tematów zaproponowanych przez DBP były zajęcia z wykorzystaniem teatrzyku Kamishibai – opowiadania historii przy użyciu ilustrowanych kart z tekstem na odwrocie. Prezentowaniu kart *towarzyszy wyjątkowy nastrój, powstający za sprawą przenośnego teatru, przy pomocy którego ilustrowane opowiadania są przedstawiane w formie papierowych „slajdów”*. *Technika i walory takiego przedstawienia pomagają osiągnąć magiczny efekt koncentracji, a ta forma opowiadania czy też czytania to prawdziwie teatralne doświadczenie. Gdy narrator odczytuje tekst i kolejno odkłada karty, przed widownią pojawiają się następane ilustracje utrzymujące zainteresowanie w aurze niezwykłości i magii*¹. Nauczycielki bibliotekarki DBP zaintrygowane opowieściami o magii i niezwykłości zajęć realizowanych za pomocą teatrzyku Kamishibai, postanowiły wprowadzić je do oferty Biblioteki. Zaproponowano tematy: „Magiczny świat zaklęty w Teatrzyku Kamishibai” – to pomysł na spotkania czytelnicze dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów klas 1–3 oraz „Słucham, tworzę, przedstawiam” – to warsztat tworzenia opowieści Kamishibai – dla uczniów klas 4–6. Zajęcia są realizowane w oparciu o opowieści Wydawnictwa Tibum, do których opracowano scenariusze. Prowadzą je cztery osoby. Spotkania odbywają się w DBP i w szkołach. Od września do końca marca przeprowadzono zajęcia dla 85 grup przedszkolaków i uczniów. Podczas spotkań prowadzący „opowiada czytając” tekst i omawia poruszony w nim problem. Dzieci, po wysłuchaniu opowieści bardzo chętnie włączają się do rozmowy na tematy wywołane przez autorów. Następnie rysują swoje ilustracje Kamishibai i przedstawiają je innym przy wykorzystaniu parawanu.

Kamishibai to nie tyle innowacyjna, co interesująca i skuteczna forma popularyzacji czytelnictwa. W bieżącym roku DBP skoncentrowała się na pracy tą metodą z najmłodszymi dziećmi. Kolejnym wyzwaniem związanym z Kamishibai będzie przygotowanie zajęć dla starszych uczniów.

¹ Kamishibai [on-line] [dostęp: 15.04.2017]. Dostępny w WWW: <http://www.kamishibai.edu.pl/kamishibai>.

Zajęcia z wykorzystaniem teatryku Kamishibai.
Fot. A. Dyrek.

Tworzenie ilustracji Kamishibai.
Fot. A. Dyrek.

Bieżący rok szkolny przyniósł też inne ciekawe doświadczenie związane z promocją czytania. Były to zajęcia przygotowane dla młodzieży i przeprowadzone w jednym z wrocławskich liceów w ramach realizowanych przez DBP zadań wspomaganie szkół. Tematykę spotkań zaproponowała nauczycielka bibliotekarka ze szkoły. Wymagały one od prowadzących otwartości i elastyczności. Podczas zajęć rozgorzały gorące dyskusje m.in. o tym, dlaczego warto czytać oraz czy i dlaczego Polacy nie czytają. Uczestnicy dzielili się wspomnieniami na temat lektur z dzieciństwa, swoimi opiniami na temat form promocji książek oraz przekazywali, skąd czerpią informacje o ciekawych książkach. Chętni prezentowali swoje ulubione tytuły. Młodzież miała także okazję zapoznać się z różnymi kampaniami społecznymi dotyczącymi czytania i mogła je ocenić.

DBP jak wiele innych bibliotek włącza się w różne ogólnospołeczne akcje promowania czytania. Przykładem takich działań jest Dzień Głośnego Czytania. Bibliotekarze zaproponowali uczniom zajęcia „Czytamy w bibliotece”, czyli spotkanie z książką. Celem zajęć było wsparcie nauczycieli i wychowawców w procesie wychowawczym poprzez czytanie tekstów przybliżających dzieciom uniwersalne wartości, jakimi powinny się kierować w życiu. Przeprowadzone zajęcia były inspiracją do opracowania projektu cyklu spotkań czytelniczych, których tematem przewodnim są uczucia. Po rozpoznaniu potrzeb potencjalnych odbiorców, w Bibliotece opracowano scenariusze zajęć na podstawie konkretnych tytułów książeczek adresowanych do dzieci, a poruszających takie tematy jak: smutek, radość, strach, wstyd czy złość. Zajęcia będą wprowadzone do oferty w następnym roku szkolnym.

Wykorzystanie różnych form zajęć umożliwiło wprowadzenie do oferty DBP nowatorskich spotkań z lekturą. W okresie świątecznym zaproponowano zajęcia opracowane na podstawie fragmentów *Opowieści wigilijnej* Karola Dickensa. Celem było uświadomienie uczniom, że Święta Bożego Narodzenia wiążą się nie tylko z tym, co znajduje się na wigilijnym stole czy pod choinką, ale przede wszystkim z najgłębszymi przeżyciami duchowymi, z refleksją nad naszym codziennym postępowaniem, z potrzebą przebaczenia, miłości i bliskości w tym szczególnym czasie. Uczniowie czytali fragmenty powieści, analizowali je, wyciągali wnioski, a także rozwiązywali krzyżówki, zadania, rebusy i malowali świąteczne obrazki.

Rozwiązywanie zadań w ramach gry „Biuro detektywistyczne Lassego i Mai”.

Fot. A. Chawawko.

Kolejny (obecnie wdrażany) projekt to gra literacka pt. „Biuro detektywistyczne Lassego i Mai”, adresowana do uczniów klas trzecich szkoły podstawowej. Uczniowie poprzez zabawę, rozwiązując przygotowane zadania, łamią główki, zagadki detektywistyczne, wykorzystując swoją wiedzę na temat znajomości wybranych części z serii książek „Biuro detektywistyczne Lassego i Mai”. Celem przygotowanej gry jest przede wszystkim zachęta do czytania, do zapoznania się z twórczością Martina Widmarka, do rozwiązywania zagadek detektywistycznych utrzymanych w klimacie serii książek o Lasse i Mai, do ćwiczenia logicznego myślenia i zdolności dedukcji. Uczestnicy podczas gry rozwiązują zadania związane z treścią książek, ale także poznają Bibliotekę i jej zbiory, uczą się pracy w grupie, wspólnego podejmowania decyzji. Przygotowanie zajęć na podstawie tekstu literackiego to ogromne wyzwanie dla nauczycieli bibliotekarzy, jednak zaangażowanie uczniów, ich aktywność i autentyczna radość podczas wykonywania zadań dają pewność o słuszności wyboru tej metody pracy z tekstem.

Wspomniany wcześniej Dzień Głośnego Czytania (wrzesień) był w Bibliotece prawdziwym świętem, ale także początkiem procesu złożonego z zajęć, szkoleń, wystaw i konkursów mających na celu promocję czytania. Poza zajęciami czytelnictwa przedstawionymi powyżej, Biblioteka popularyzowała czytelnictwo wykorzystując także inne formy: na kanale YouTube DBP zostały opublikowane krótkie fragmenty książek czytanych przez bibliotekarzy DBP. Nagrania te były udostępnione w mediach społecznościowych i spotkały się z sympatycznym odbiorem. Technologię i media wykorzystano również do informowania o działaniach i promowania zbiorów Biblioteki: „Promujemy czytanie” to aktualizowana prezentacja działań DBP związanych z popularyzacją czytelnictwa, a „Znany nieznany Dolny Śląsk” to wystawa multimedialna zbiorów na temat naszego regionu.

Bardzo ważna w procesie popularyzacji czytelnictwa jest stała i bieżąca współpraca z nauczycielami i bibliotekarzami. Od września uczestniczyli oni w wielu szkoleniach związanych z promocją różnych form pracy z lekturą. Cykl zapoczątkowało szkolenie „Jak zachęcić do czytania? – zrób to inaczej”, podczas którego zaprezentowano różne formy i działania motywujące do czytania na różnych etapach edukacyjnych, a także przedstawiono metody pracy z tekstem, które mają na celu popularyzowanie książek i ich czytanie. O tym jak bardzo potrzebna jest wymiana doświadczeń na temat pracy z książką i tekstem oraz jak wielkim wyzwaniem dla bibliotekarzy jest upowszechnianie czytelnictwa, zachęcenie uczniów do czytania, ale również dotarcie z tą wiedzą do rodziców i... wszystkich nauczycieli w szkole, świadczyć może zainteresowanie szkoleniem „Jak zachęcić do czytania? – zrób to inaczej”, które w okresie od września do marca bieżącego roku szkolnego przeprowadzono dla nauczycieli bibliotekarzy pracujących na Dolnym Śląsku aż dziesięć razy.

Ogromne zainteresowanie zajęciami z wykorzystania teatryku Kamishibai, adresowanymi do uczniów, przełożyło się na potrzebę zorganizowania warsztatów z tego tematu dla nauczycieli. „Kamishibai – teatr ilustracji” to propozycja szkolenia na temat tej alternatywnej pracy z tekstem. Podczas spotkania omawiano: ideę i zasady Kamishibai oraz propozycje zajęć z wykorzystaniem teatru ilustracji. Jednak głównym celem szkolenia była prezentacja wartości, dzięki którym ta forma pracy z obrazem i tekstem wzbudza tyle emocji wśród odbiorców w każdym wieku, czyli pokazanie dwóch światów: rzeczywistego i przedstawionego oraz dwóch magicznych sekretów Kamishibai: prawdy o życiu pokazanej przez autora i niezwykłych przeżyć, które umożliwia technika użycia parawanu, czyli pokazanie, jak świat przedstawiony w opowieści przenika do świata rzeczywistego, a dzięki silnej koncentracji i uczuciu wzajemnego porozumienia wyzwala się niezwykła energia *kyōkan* (czuć jednym), co pozwala na wspólne odkrywanie prawdy i wspólne jej przeżywanie.

Nauczycielom zaproponowano również szkolenie pt. „Gawęda o książkach – magia i moc słów”. Celem szkolenia było podkreślenie znaczenia literatury w rozwoju dzieci i młodzieży, ale i dorosłych oraz zapoznanie z alternatywnymi formami pracy z tekstem, takimi które zaangażują czytelników, zachęcą do czytania książek. Tematem głównym omawianym podczas szkolenia była idea booktalkingu: w jaki sposób działa i jak należy w szkole czy w bibliotece szkolnej przygotować się do organizacji booktalkingu. Uczestnicy zapoznali się z przykładami gawęd o książkach, wymienili się doświadczeniami w tym zakresie oraz zaprezentowali swoje ulubione książki.

DBP we Wrocławiu promuje czytelnictwo także poprzez zabawę w formie quizów czytelnictwa udostępnianych na Facebooku. W tym roku zaproszono do „sprawdzenia się” ze znajomości „Quo vadis?” w dniu Narodowego Czytania, a w następnych miesiącach do odpowiedzi na pytania w quizach opracowanych z okazji rocznic związanych z pisarzami: Zagadki z Joanną Chmielewską, Czy mógłbyś podróżować jak Kapuściński?, Życie i twórczość Bohumila Hrabala. Zabawa z miesiąca na miesiąc zdobywa coraz większą liczbę fanów. Na pewno jest ciekawym sposobem na popularyzację książek.

Biblioteki pedagogiczne i szkolne są instytucjami działającymi na rzecz nauczycieli i uczniów. Są placówkami, które od zawsze gromadziły i udostępniały książki, czasopisma. Ale jednocześnie są ośrodkami edukacji i kultury, prowadzą szeroki wachlarz usług promujących czytanie. Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu stara się sprostać oczekiwaniom współczesnego rynku oświatowego i poszerza ofertę związaną z upowszechnianiem czytelnictwa, także w celu zdobycia nowych użytkowników. Inwencja, otwartość i szybka odpowiedź na potrzeby odbiorców to szansa na pozytywny odbiór Biblioteki i jej działań w środowisku, a przy tym zwiększenie efektywności promocji książek.

Materiały ze szkoleń, do zajęć czytelniczych i promujących czytelnictwo:

- Teatrzyk Kamishibai [on-line]. [dostęp: 28.04.2017]. Dostępny w World Wide Web: https://www.tes.com/lessons/Mg8v2_eMCpZ7wg/kamishibai-teatr-ilustracji-jak-pracowac-z-tekstem.
- Czytam, ponieważ... [on-line]. [dostęp: 28.04.2017]. Dostępny w World Wide Web: https://www.tes.com/lessons/nzWOgMQNq_Ca-g/czytam-poniewaz.
- Fragmenty powieści na YouTube [on-line]. [dostęp: 28.04.2017]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLVCVXV0UGZPJim160EyHZjwF45aOsi19e>.
- Prezentacja multimedialna „Promujemy czytanie” [on-line]. [dostęp: 28.04.2017]. Dostępny w World Wide Web: <https://sway.com/KrxUZvoxKcS42rXQ>.
- Wystawa multimedialna „Znany nieznan Dolny Śląsk” [on-line]. [dostęp: 28.04.2017]. Dostępny w World Wide Web: <http://webowadbp.wixsite.com/edukacja-regionalna/blank-c24vq>.
- Gawęda o książkach [on-line]. [dostęp: 28.04.2017]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.tes.com/lessons/wvlqPYR2U5nvzw/gaweda-o-ksiazkach-magia-i-moc-slow>.

STRESZCZENIE:

W artykule przedstawiono sposoby realizacji przez Dolnośląską Bibliotekę Pedagogiczną we Wrocławiu zadań związanych z popularyzacją czytelnictwa: szkolenia i warsztaty, zajęcia edukacyjne, wystawy multimedialne, quizy online. Prezentowane tematy szkoleń i zajęć czytelniczych wprowadzono w roku szkolnym 2016/17 jako odpowiedź na zgłoszone zapotrzebowanie lokalnego środowiska oświatowego.

SŁOWA KLUCZOWE:

Promocja czytelnictwa, teatrzyk Kamishibai, gra literacka, booktalking, Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu, DBP.